Ka Hoku Loa O Hawaii.

HONOLULU, IULAI 2, 1856.

Aloha oukou e na makamaka a pau e noho ana ma na kulanakauhale, na kuaaina, na awawa a me na kahakai, mai Hawaii a Kauai. Aloha nui ia oukou. Aia hoi i keia la, e wehe ana ke alaula o ka Hokuloa Hokuao Hawaii, he kukui e malamalama ana iloko o ko oukou mau hale, a e hoolaha iwaena o oukou a pau i ka ike no na oihana, me na hana a me na olelo a kanaka naauao o na aina e.

I ka wa kahiko, mamua aku o ko Kamehameha wa, a i Wakea, maanei wale no na aina i ikeia e na kupuna o oukou. He mau aina kahiko no ia manawa, e like no me keia wa, aole nae lakou i ike. Aohe haole ma wa e noho ana, nana e hai aku i ko na aina e; aole hoi he paipalapala, nana e hoolaha i olelo ma na hua liilii i paiia, i na kaao a me na mooolelo no na wa kahiko, a no ko na aina e. Aohe nupepa e hoike mai ana no na kaua, a me na hookahuli ana iwaena o na lahuikanaka. He naaupo wale no. O ko oukou Aupuni wale ka mea i ikeia e na kupuna.

He okoa nae keia manawa. Ua oi ka ike o oukou mamua o na kupuna. Hele mai no na Luna a ke Akua e hai mai ana i ka oiaio no ka Mea hoola iloko o ka Baibala. Hele mai hoi ka mea mahiai, e kuhikuhi mai ia oukou i ka mahiai ke ko, ke kulina, ka palaoa, ke kofe a me na laau hoohua, i mea e waiwai ai oukou, ke ikaika io paha oukou e like me ko na aina e. Ke hooikaika nei kekahi poe o oukou me ka molowa ole, a e noho kuonoono ana lakou me ka maluhia a me ka lako. Auwe hoi kekahi poe! Aohe make hana iki lakou. He lealea ko lakou ma ka palaualelo a me ka lakou, a e kau mai ana ka ilihune, ka mai a me ka make maluna o lakou. Aole anei keia ke kumu e emi iho ana na kanaka maoli, a e kokoke ana i ka nalo iloko o ka make?

Auhea oukou, e na Hawaii naauao? Aole anei oukou e hoeueu ia oukou iho, mailoko ae o keia noho wale iho ana. E ao aku hoi a nui ae ka ike i na aoao a me na olelo ana a ka poe naauao o na aina e. Ina pela ko oukou makemake, e heluhelu iho oukou i ka Hae Hawaii, e heluhelu hoi i keia mea Hou, i ka Hokuloa Hokuao Hawaii. Ua paiia ka Hae Hawaii mamuli o ke kuaipoho e ke Aupuni, i mea e loaa'i ia i na mea a pau e heluhelu. Aka, he nupepa Haole ka Hokuao Hawaii e pai ana i na mea no kahiki mai, a e oi aku ana ke kumu kuai. Ua like no na ano okoa, e haawi mai ana ia i ka Nuhou mai na aina e mai, a e hai mai ana i ka ike o ko na aina okoa.

Nolaila e hoolohe mai i ko'u manao:

Eia no ia, E pai ana au i na la poaha o na hebedoma a pau mai ka mua o Iulai aku nei, i kekahi *Nupepa*, ma ka olelo Haole, a me ka olelo Hawaii, ekolu aoao ma ka Haole, a hookahi aoao ka Hawaii. Eia na mea e paiia'na maloko:

1. E laweia'na ka nuhou i pai ia ma ka haole iloko o ka olelo maoli, i ike ka Hawaii i ka manao ana o ka haole.

2. O na mea hou a pau e hanaia'na ma keia pae aina, i ike ka mea e noho ana ma Hawaii i ka mea i hanaia ma Kauai a ma Oahu.

3. O na mea hou ma kahiki mai, mai Amerika, Enelani, Farani, Rusia, Kina, Kaliponia, a me na wahi e mai; i ike pono ai oukou i ka mea a ka haole e heluhelu nei, me ka lealea, a pela hoi oukou e heluhelu ai, a naauao.

4. O ke ku ana mai o na moku kahiki a me na moku Hawaii a pau, oia kekahi mea pai.

5. E pai ia ka olelo hoolaha a na Kalepa e kuai nei i ka waiwai o lakou i loaa koke i ka malihini e pae mai ana kana mea e makemake ai.

6. E paiia no hoi na Kanawai hou i kau ia, i ike maopopo ai oukou i ko oukou pono i ka Moi a me ke Aupuni.

E pau ia mau mea i ke paiia maloko o keia Nupepa hou.

Pehea la ko oukou manao. Ke makemake nei anei i ka Pepa e like me ia? Ke makemake nei anei oukou e mahuahua ai ka ike, a e lilo i poe akamai a waiwai?

E ninau mai paha oukou, heaha ka uku no keia mea hou? Eia no ia. Ua like pu ka uku no ka haole a no ka Hawaii. E uku mai ana kela i na Dala eono ($6) no na pepa he 52 iloko o ka makahiki. Pela like no ko ke kanaka Hawaii. Aka, i makemake kekahi e lawe i keia pepa aole nae e hiki ia ia ke uku i $6, e hui pu no ia me kona hoalauna, a e uku like laua i na Dala ekolu no ka pepa hookahi. Aole e hiki ke hoolahaia keia pepa no ka uku malalo o na Dala 6;—nolaila, e noonoo pono oukou, e ka poe puni naauao, a e pale ae ana i ka naaupo, ka poe makemake e ike i ka aoao o na haole, a e lilo i poe noiau a me ka mahaloia, e noono pono mai oukou, malia paha e hiki no ke uku i na Dala eono no keia mea hou. Ke hooiaio aku nei au, ina e makemake oukou ia mea, a e heluhelu pono oukou, a me ka oukou mau ohana, e loaa mai ia oukou ka waiwai nui ilaila. A i makemake kekahi o ka poe e heluhelu ana i keia olelo hoakaka, e lawe i ka *Hoku loa o Hawaii*, e hiki no ia ia ke uku aku i na dala 6 i kekahi o ka poe i hai ia malalo aku nei, a e loaa ia ia na Pepa he 52 iloko o ka makahiki, e hooili ia'ku ma ka Luna lawe leta me ka inoa o ka mea nana ka pepa.

Eia ka poe lawe dala.

O Mi Kipimana, no Kau Hawaii.
O Mi Laimana, no Hilo, Hawaii.
O Mi Laiana, no Waimea, Hawaii.
O Mi L. L. Tobata, no Makawao, Maui.
O Mi C. S. Bato, Luna Dute o Lahaina, M.
O Kauka Kamika, no Koloa, Kauai.

A o ka poe e hele mai ana i Honolulu nei, a makemake, e haawi mai i ka lakou dala ia ia, e hiki no ia pela, a e hooili ia'ku ka Pepa ia lakou ma ko lakou mau wahi. Me ke aloha, a me ka mahalo.

HENERI M. WINI.

Ka Mare ana o ka Moi Kamehameha IV.

Ua hanaia keia mea iloko o ka Halepule ma Kawaiahao, i ka 19 o Iune iho nei. He la malie no ia, aohe ua, aohe makani nui. He la i waihoia na hana. Ua paniia na hale kuai a pau, a me ua hale aupuni, a me na halepaahana. Kauia na hae o na aina a pau, maluna o na moku, na hale kanikela, a me na wahi e ae he nui.

Ua kahiko muaia ka halepule kahi e mareia'i i ka poakolu i na mea uliuli o ka nahelehele, ua haliiia ke alanui i ka mauu maka, mai ka hale alii a hiki i ka halepule. Ua kauia na hae ma ka puka pa komo, ma ke alo o ka hale, a maluna o ka oioi oluna. Ua haliiia ke alo o ka awai ka moena lole, a ua kukuluia maluna he papa i hoonaniia i ka lole maikai no ka mare ana.

Mamua loa o ka hora e mare ai, ua piha na noho a pau iloko o ka halepule. He 3000 paha ka poe iloko, a me ia paha ka nui mawaho. I ka hora 11 me ka hapalua, komo mai ka huakai mare mai ka hale o ka Moi mai. Ua alakaiia o Ema Ruka, e kona makuakane e Kauka Ruka, a hahai mahope iho ona na kaikamahine hoawahine mare, o Vitolia Kamamalu, Lilia Paki, a me Meri Pitimana. Mahope iho hele mai la ka Moi, e hele pu ana me ia kona Makuakane ke Kiaaina o Oahu, me kona kaikuaana o L. Kamehameha, a me na hoa hele he lehulehu, e lawe ana i na kahili nui he 20 paha na hoailona kahiko o ka Moi.

Ka Oihana Mare.—Ua heluheluia ka mare ana ma ka oihana pule maikai a ka Ekalesia Enelani. Na Limaikaika laua i mare, e heluhelu ana ma ka olelo Beritania a me ka olelo Hawaii. Ua kukuluia he lele ma ke alo o ka awai, a ua uhiia maluna i ka lole silika maikai, kahi ia a na mare i kukuli iho ai. Ua paa ka manao o na mea lohe a pau i ke ano okoa ana o keia hana i na hana mare pokole ana a na mare mau ana mamua ae nei. Ua maikai nae keia hana. He hapalua hora paha ka loihi o keia hana.

Ua kahikoia ka Moi me he alii koa la, a e kau ana kona pahikaua ma ka aoao. He 22 na makahiki ona, a i ka makahiki 2 o kona moi ana. Ua hala nae na malama he 18 mai ka make ana iho o Kauikeouli.

O ka Moi wahine, Ema Ruka, ke kaikamahine hanai ia a Kauka Ruka, ma Honolulu nei. He 20 ona mau makahiki, no ka ohana alii o Hawaii nei, a ua aoia oia i na mea e naauao ai ma na kula haole o keia pae aina. Ua oi aku kona makaukau no ka hookiekieia i kona wahi e ku nei. He maikai, he nani no kona kahikoia. Ua kohoia kona lole mare me Nu Ioka. Aole paha e oi aku na lole maikai o Ladana a me Parisa i kela kilika maikai.

I ke ahiahi ma ka Hale Moi.

Haawiia mai e Lota na pepa hookipa i ka aha e akoakoa ana i ka Halemoi ia ahiahi, i na Haole a pau a me na malihini he nui loa ma keia kulanakauhale. Aole no i pilikia loa na koa i ka nui loa o na mea i kipa. Ua hoonaniia ke alanui ma ke alo o ka hale i na kukui aniani, a me na pale. Ua kanuia ka pa e puni ana i ka hale alii i na laau uliuli, e hana ana i kahi malumalu maikai i na wa a pau, aka, ia manawa ua nani io ka malumalu i na kukui e kau ana ma na laau. Ua kakauia ma kekahi aoao o na pale kukui i na hua palapala K. E. (Kamehameha me Ema,) a ma kela aoao kekahi mea e ae, penei, "*Iloko o ke Akua ka pono o ke Aupuni*," a penei paha. "*Ua kupaa ke aupuni mamuli o ka pono*," a menei kekahi, "*E mau ka noho alii ana*," a, "*E mau ka welo ana o ka Hae Hawaii.*"

Ka Halemoi. — Mahope mai o ka make ana o Kauikeouli, ua hooloii hou ia ka Hale a me ka Pa o ka Moi, Ua pepa hou ia ka hale, a ua kauia na paku puka aniani hou maikai, na moena, na noho a me na papaaina, he mau mea hou maikai wale no, e hoolako ana i ko loko o ka hale i na mea nani loa. O keia ano ka mea e mahaloia'i ka moi a me kona lahuikanaka e na malihini a pau. Ma ke keena Buke o ka Moi, ike aku makou he nui na Buke maikai o na mea i paiia ma ka olelo Beritania, me na mooolelo aupuni a me na oihana aupuni. Ina e heluheluia ka pepa o lakou, e ia e pomaikai paha auanei ke aupuni i kona manao ana ma ka malama. E ku kaawale ana ka hale noho no laua, ua hana hou ia iho nei ia, a ua hooloihi ia, a ua hoolako hou ia, a kuonoonoio no.

Ka Hooalo ana. — I ka hora 9, komo mai la ka Moi me kana wahine mare iloko o ke Keena hooaloha me na hoa kane a me na hoa wahine o laua. Ua kahiko like ia ka Moi wahine me ke Kuhina nui o Vitoria, i ka pahoehoe keokeo, i uhiia maluna i ka lole lahilahi i hoonaniia i ka lopikala, aka, maluna o ka Moiwahine na hulu nani he nui. I ka hoalo ana ua hele mua na Komisiona Farani a me Amerika. (No ka mai aole i hele ke Komisiona Beritania ilaila.) Mamuli iho ona na luna manuwa a me na Kanikela, na'lii, na haole kane me na wahine. He hapalua hora paha i hala iloko o ka hele ana o lakou a pau ma ke alo alii. Mahope iho alakai ae la ka Moi me kana wahine i ka haa ana; pela no ka hana ana a hiki i ke aumoe.

Na Papaaina. — Ua haliiia na papaaina maloko o kekahi halelole, a ua pili i kela mea keia mea ai, i hoomakaukauia e Mr. St. John. O ka mea milimili nui malaila no, ke Kia palao ono a ka wahine mare. Me he kia kiekie la ia, ekolu kapuai paha ka palahalaha, a he elima pope kekahi maluna o kekahi, me ke kii kanaka maluna pono. Ua pau loa i ka hoonaniia mamuli o ke akamai o ka mea paahana palaoa ono. Ko ko okoa no ia me ka ai ole ia, ia po. No ka milimili ia, aole no ka ai ana.

Ia la ae, ua weheia na puka pa o ka Halemoi, e komo mai ai na kanaka maoli, a ua hele aku ka poe he nui e ike i ka Moi me kana wahine. He ahaaina maoli ka lakou ilaila, a maloko o ka pa o Kauka Ruka.

Eia kekahi; Ke hoomaikai aku nei makou i ka Moi, ma ka inoa o na kanaka a me ke Aupuni, no kona mau pomaikai ana me kekahi wahine, i makaukau pono i ka naauao ana, e hoonani ai i ka noho alii, a e hookomo mai i na mea hou maikai iloko o keia Aupuni. Ua hala ka manawa e hoomau ai i na mea naaupo kahiko, e ku like pu ai me na mea hou e hoomanao ana. Nolaila ka pono ole ana o ka manao i ka nana aku i ka moe ana o na koa malalo iho o na wawae, i hoalaia'e nei, me he mea hookoikoi la o kekahi Aupuni hookaumaha. *E mau ka noho Alii ona a me ka Alii wahine.*

Na mea o ka Hebedoma.

He paikau o na Koa. I hanaia ma ka papu ma Waikiki i ka la hoomalolo iho nei, malalo iho o L. Kamehameha. Ilaila ka Moi me kana wahine, a me ka poe makaikai he nui, e nana i ka paikau ana. Ua makaukau pono ka hana ana a na koa.

Aia no ma Kahuku, ma Koolauloa o ka Lunakanawai Kiekie, me ka Hoa Lunakanawai o Mi Robikana, e noho ana ilaila i ka hooponopono hou i na Buke Kanawai no ke pai hou ana. I keia manawa, he 8, he 9 paha na Buke kanawai, a he nui na pauku a me na kanawai okoa o lakou i hoopauia. E hiki no ke hookomoia na kanawai e kau ana iloko o na Buke elua. Oia ko laua la e hana ana.

Ke ike nei kakou iloko o ka Porunesia, ke manaoia nei ma ka hoike Loio a ka Moi, e hoopauia ka Palapala ae o ka Huina Mokumahu Hawaii. Oia ka hoihoi wale aku no i na mea me ia i kinohou, mamua o ka haawi ana aku ia Palapala ae, ma ka wehe ana i ke kapu no na mokumahu e ae. Mahope aku nei, e hooholo ana paha ke Aupuni i na mokumahu nona.

Na moku hou mai Bosetona mai. I holo mai la kekahi moku holo no Henerei Pierce i ka la 13 o Aperila iho nei, o Kilona ka inoa, me ka ukana i kuaiia i $122,000. He moku holo mama ia, a ua manao ia e ku kokoke mai ana ia ma Honolulu nei.

Na Maneko. E mahuahua mai ana ia hua ono ma keia aina i keia makahiki. A henui na loaa hou e ulu ana, aole no i hua mai. E hoomaopopo ana na mea mahi kihapai i ka waiwai oia hua, a me ka hiki wawe o ka hooala ana. Ke lana nei ko makou manao, e malamaia na hua kaua a paa. Mai hoolei wale oukou ia mea, e hoolaha no i laha nui keia laau waiwai maikai.

He Haunaele Nui ma Parakiko, Kalifonia.

KA HOOKU HOU ANA I KE "KOMITE KIAI."

Ua hoohaunaele nui ia o Parakiko i ka la 15 o Mei iho nei, i ke Kipuia ana o Kimo Kini, mea hoopuka i ka nupepa Haina Ahiahi, (Evening Bullitin,) e Kimo P. Kesi, he paahao i hoopukaia mai, noloko mai o ka Halepaahao o Singsing ma Nu Ioka.

O ke kumu o ia hana ana, oia ka paiia'na ma ia nupepa he hoike no ia paahao ana o Kesi ma kela halepaahao. I ka [illegible] o ia la, halawai ae la o Kesi me Mi Kini.

I kahi koke ma ke kihi [illegible] alanui o Wasington me Montgomere, kipu aku la o Sesi ia Mr. Kini me ka pupanapana. Hooho ae o Mr. Kini, "Ua kipuia wau," a holo aku la iloko o kahi hale kokoke, me ke kokuaia e na makamaka ona, Ua alakai koke ia o Kesi i ka halekiai, a paa i ke kiia. Aole ano, ua piha ke alanui i na kanaka, e kahea nui ana, "E li ia ia, e li ia ia," "auhea iho nei ia?" "e kau ia ia iluna i ke kia kukui!! I na minute ekolu, ua paapu ke alanui e kokoke ana ma ia wahi i na kanaka, e wawa ana, a e holoholo ana i o ia nei, a e ninau ana i ke kumu o ia lele ino ana, a me kahi i holo ai ka lawehala.

Ua hopuia a paa o Kesi, a ua laweia i ka hale paahao, kahi i manaoia'ua malu. Aka, ua puni kokeia ka halepaahao ka aha nui. Alaila kii aku la ka lunamakai i na koa he nui e kiai i ka halepaahao.

No ka huhu loa o na kanaka i keia pepehi ana, koi ikaika lakou i ka hana hou ana i ke Komite Kiai i hanaia'i i na makahiki eha mamua, me ka hooweliweli nui ana i na lawehala e noho ana ma ia kulanakauhale.

Ia la o ka pepehikanaka ana, a me ia la ae, ua kakauia na inoa o na kanaka 3,000 i ka Buke o ke Komite kia'i, me ka hookiki paa, e hana i ka makemake o ka poe kanaka. Halawai ae la keia Komite i kela la i keia la i ka la 18 o Mei, ua hooholo like lakou i ka manao e lawe pio ia Kesi, a me kekahi kanaka e ae, o Kora ka inoa, nana hoi i pepehi kanaka i na malama mamua, aole nae i hoopaiia; e hookolokolo ia laua, a i pili ka hewa, alaila e li ia laua.

Lawe ae la na hoa o ia Komite a pau, i na pu me na pahikaua, a lilone la i poe koa, maluna o na lio kekahi, a ma ka hele wawae kekahi poe. A i ka hora 12 o ia la 18 o Mei, akoakoa ae la ke Komite kiai, he 3,000 laou, me na pu maoli, a me na pu kuniahi, a hele pu aku la e kii i na kino o Kesi a me Kora.

"Ua paapu na alanui a pau e kokoke ana i ka halepaahao i ka lehulehi e makaikai. I ka hele ana mai o ke Komite wehe ae la ka lehulehu i ala e komo ae ai lakou. Hookaawale ae la ia poe koa i na makaikai, a hoonohonoho iho la i ko lakou mau poe koa, ma kela wahi keia wahi. Hele aku la kekahi mau mea o lakou, a ka puka o ka halepaahao. Kikeka aku la ma ka puka, a wehe ae la ka lunamakai i kekahi pani puka aoao a nana mai la. Hai aku la kekahi o lakou ia ia i ke kumu o ka hele ana mai, a noi aku la e haaweia mai o Kesi, me ka hao ma kona mau lima. Hele koke aku la ka lunamakai i ke keena o ka lawehala, a hai aku ia ia, ua kiiia mai oia.

Ua haawiia mai oia e ka lunamakai, no kona hiki ole ke hoole aku, a ua laweia'ku oia me ka hao ma na lima, iloko o ke keena i ka hale o ke Komite Kiai. A paa pono o Kesi, alaila hoi hou aku la ke Komite i ka halepaahao, a noi aku la e haawiia mai o Kora. Hoole mai la ka lunamakai, i ka haawi mai, a noi mai la i ka hapa hora e kukakuka ai. A ia ia manawa, hoole hou mai la ia, "Aia no iaoukou ka mana, e lawe oukou i ka hale okoa, ke manao oukou pela." I aha la ke Komite, "O oe no ka lunamakai, e malama oe i na paahao e ae, mai hookuu ae, o Kora wale no ka makou i kii mai nei," Mahope iho ua haawiia mai o Kora, a ua laweia aku la i ka hale o ke Komite, me ka lehulehu e hahai ana mahope.

I na la 19 a me ka 20 o Mei, ua hookolokoloia na lawehala imua o ke Komite Kiai, a pili no laua a elua i ka pepehi kanaka, a ua kauohaia mai laua e make i ka li.

Ia la hookahi, o ka 20, make iho la o Mi Kini, mahope o na la 5 o ka eha ana ia Kesi.

Ua haiia'ku kona make ana, a holo koke aku la ia lohe ma na wahi a pau o ia kulanakauhale. He mau minute i hala, a lohe na kanaka a pau o ia wahi. Holo nui aku la lakou i ka hale o ke Komite, a ua manaoia e li koke ia ana na lawehala nei.

Kau koke iho lakou a pau i na hoailona kanikau, ma na lima a me na papale, a pani iho la i na hale kuai a me na halepaahana, a me na wahi e ae a pau. Ua ikeia na hoailona kumakena ma na wahi a pau o ia kulanakauhale, i kauia iwaho ma na hotele a me na hale kaulana a pau, Ia mau la a pau, ua hookiia na hana a pau, a ua piha na alanui i na kanaka hana ole, e kaahele ana mao a maanei, me ka ekemu ole a me ke kaumaha.

KA LI ANA O KESI A ME KORA.

I ka manawa e pule kupapau ana na makamaka o Mi Kini ma ka halepule, he hana okoa la e kaa ana ma ka hale o ke Komite Kiai.

He ahanui no ma ke kanukupapau, aka, he aha nui loa no mawaho o ka hale Komite Kiai, e like paha me na kanaka he 20,000.

Ua kukuluia na koa o lakou a pau, he 3000, me na pu maoli, a me na pukuniahi. Ua hookaawale ia na alanui e na koa, a ua kauia kekahi pukuniahi ma kekahi aoao, a o kekahi ma kela aoao. I ka hora 1, ua hoomakaia ka hana hoomakaukau i ka laau li ma ke alo o ka hale Komite kiai. Ua kauia na papa ku ma ke alo o na pukaaniani o ka hale maluna, a ua hoopaaia ma ka paia i na ami, a mawaho i kekahi kaula i hikiia ma ke kaola e oi ana maluna o ka hale.

A pau ia mea i ka hanaia, ua laweia mai na lawehala ma na puka aniani imua o ka lehulehu, a hookuia laua maluna o ka papa, me na lima i paa mahope i ke kaula. Ku paa laua me ka haalulu ole i ka hope weliweli e kau ana maluna o laua.

Aole i ekemu iki mai o Kora. Ku iho la ia maluna o ka papa i ka wa i kamailio mai ai o Kesi me he mea palaka la. A hoopaaia ke kaula li ma kona ai, ku wale iho la ia me ka manao ole. Hoopili pinepine ia i ke kea ma kona wahi ia mau minute hope ona.

A hala na minute he 20 mahope o ka hora 1, haawiia mai ke kauoha, ua okiia ke kaula e paa ana i ka papa mawaho, a lewa iho na lawehala maluna o ka honua. Haule iho laua i kekahi anana paha a make koke iho la, o na wawae wale no ka i oni iki. Malie loa iho la ka ahakanaka ia manawa a pau, aohe walaau iki. Wehe ae la na koa, a me na kanaka a pau i ko lakou mau poo ia wa i make ai laua.

Kau ae la laua elua i na minute he 55, alaila ua okiia na kaula a kuuia ilalo, a haawiia'ku na kupapau na ka jure e hookolokolo no ka make ana.

He hailuku nui ana i na kanaka Amerika ma Panama.

Ua hanaia keia mea i ka po 15 o Aperila iho nei. Malaila ka puali o Dariana mawaena o Amerika Akau a me ka Hema. Ma ke alanui hao i hiki mai ai ka huakai nui, mai Nu Ioka mai e holo ana i Kalefonia, i ka auwina o ia la. Maluna lakou o ka mokumahu, a pae ma kela aoao o ka puali, a holo mai ma keia aoao a hiki i Panama. Komo lakou i na hotele e kali ana i ke kai piha, i ee aku ai lakou ma ka mokumahu e holo mai ana i Kalifornia. He 1200 o lakou. I ka manao ana, he hakaka o kaua Amerika me kekahi kanaaina nika, a pili koke mai na makamaka o na aoao a elua. Hakaka lakou me ka pu panapana, na pahi loloa, na pahikaua, na newa, a me na pohaku. Haunaele maoli lakou. Aohe mea kaua i ka nui o na Amerika, he mau pupanapana wale no ia lakou, nolaila hee koke aku la lakou. Alaila lele aku na kamaaina maluna o na Hotele kahi i kipa ai na malihini, a kipaku aku la ia lakou a pau iwaho, a holo lakou e pee iloko o ka Hale Dipo o na kaa uahi. (He hale waiho ukana.) Ia manawa, ua kaheaia ka poe makki; Aka aole lakou i kokua i ka hoomalu ana. Kokua no lakou mahope o na kamaaina e pepehi mai ana i na malihini, a lele kolohe mai lakou maluna o ka hale dipo. Kipu mai la na makai a me na nika i na Amerika, a holo aku na kane, na wahine a me na keiki a pau mai ka hale aku, a me ka makau loa, holo aku la lakou io ia nei, o kekahi i na waapa, o kekahi i ka nahelehele, a noho ilaila ia po, e kali ana i ka pepehiia mai i ke ao ana ae. Ua pakele pomaikai aku la kekahi poe maluna o ka mokumahu. A pau ko na kamaaina pepehi ana, alaila hao ae la lakou i ka ukana a na malihini e waiho ana iloko o na hotele a me ka dipo. I ka mahalo ana o na malihini, haalele lakou i ka lakou ukana a pau. He nui loa ia ukana, a me na dala. Ua pau loa i ka haoia e lakou. Aole kakou i ike i ka nui o na mea i make, He 25 na Amerika i loaa ua make ma ka dipo i ke kakahiaka, aka, ua manaoia, aole paha ia he hapalua o ka poe i make. Aole paha nui o na kamaaina i make.

Ua nui loa ka makau o na Paniolo kamaaina o Panama. Ua pani kokeia a paa na hale noho a me na halekuai, a he kakaikahi ka poe i aa e hele iwaho maluna o na lanai hale ia po. Ua hoopaaia hoi na hotele o ia wahi, a ua kiaiia a ao ae.

Aole i ike pono ia ka nui o na waiwai a me na ukana i lilo i ka haoia. Ua manaoia e kekahi poe, he $100,000 ka huina i lilo.

He Poino nui ma ke Alahao o Panama.

200 NA KANAKA I MAKE, A I HOEHAIA.

Ua hiki mai keia poino nui loa ma ka waonahele o Panama, i ka hora 5 o ke ahiahi i ka la 6 o Mei iho nei ma ke alahao o Panama.

I ka la 6 o Mei, pae mai la na kanaka he 1000 a he 1200 paha mai Nu Ioka mai maluna o ka moku mahu. I kakahiaka o ka la 6, elua huakai koa i piha loa i na kanaka maloko a mawaho i hoomakaukauia no ka holo ana i Panama. Holo mua aku la ka kekahi huakai okoa me na eke leta a me ka ukana. A hiki aku lakou a 17 mile i koe i Panama, ike aku la lakou i ka huakai kaa mamua, a ua kapae ke kaauahi mawaho o ke alahao, aohe mea nana e hoihoi koke ia ia. A, no ka mea aohe wahi no lakou e moe ai i ka po ilaila, hoi hope aku la na kaa lawe kanaka i kahi a lakou i hele mai ai. Hele maikai aku la lakou i kekahi manawa, alaila, hemo aku la ke kaakanaka mua mai ke kaauahi aku, a lele iho la malalo iloka o ka auwaha, Lele pu aku la na kaa hope ewalu maluna iho o ke kaa mua, a nahaha liiii iho na kaa a eiwa a lilo i puu okaoka. A malalo olaila moe iho la na kane na wahine me na keiki, kupanaha no ka make! O na haneri o lakou e manao ana e ee aku ia ahiahi i ka mokumahu hou e lawe ia lakou i Kalifornia, make koke no lakou, a ua kanuia malalo iloko o ka nenelu o ka auwaha. A i make ole kekahi poe, ua haki na iwi, a ua haehaeia kekahi poe, a e waiho ana me ka uwe a me ka uhu nui. He waonahele paapu ia wahi, i ka ululaau; a nenelu wale ka lepo, a ua piha ka auwaha i ka wai hohonu. Haule kekahi mau kaa iloko o ia wai, a make ilaila. Kokua mai ka poe i eha ole i ka poe eha. Aka, he aniau loaa ole lakou i ka hohonu o ka wai, a me na nenelu. Ku iho la lakou iloko o ka wai, a hukimai la ia lakou iwaho. Pela i hoopakeleia'i kekahi poe. Hana no lakou pela ia po a ao, kaawale ae na kaa naha, a hukiia mai ka poe malalo. Holo koke aku ke kahu o ke kaa uahi me kona kaa i kai, e kii i mau kaa hoo no ka huakai hele, a i poe kokua mai. I ke hora 8 ke ahiahi hoi aku la ia me kekahi poe eha ana a e ola ana. Pela kona hoi hou ana mai, a hoi hou ana aku ia po a ao ae. Koe no nae ka nui o lakou me na kaa, me ka ai ole, a me ka pulu i ka wai, a i ka auwina la, holo lakou a hiki i Panama.

Aole paha e ike pono ia ka nui o ka poe i make ilaila. Ke waiho la lakou i kahi i make ai ma kapa o ke ala hao. Aole e lohe na makamaka o lakou i ko lakou mau inoa, a liuliu ka nalo ana me ka lohe ole o lakou, alaila paha e make opo. Ua manaoia no nae, ma ka ninau ikaika ana, o ka poe i make a me ka poe eha e make ana, ua like paha me ka haneri hookahi. A he haneri hoi ua eha.

KEIA MEA KELA MEA O NA AINA E.

I ka nalowale ana o ka mokumahu Pakfika holo mai Enelani a Nu Ioka, ua hoounaia mokuna e ae he nui, mai Enelani mai kekahi mai Amerika aku kekahi, e huli ia ia, aole loaa. Ua manaoia ua poho ilalo ma ka moana, no ka mea, he nui na malama i nalo ia.

Ua haule iho nei ke alalewa hou maluna o ka wailele o Momoreniei ma Moretereala, Kaueleha a na ka wai ia i lawe aku a pau loa, me kekahi kane me ka wahine, a me ke kaa a me ka lio, a lele iho la ilalo i ka wailele.

Ua pae iho nei ma Bosedona mai Beritania mai na Moremona Beritania 433. O ka nui o lakou he poe mahiai a me na paahana, me na wahine a me na keiki a lakou, e hele aua i Utah ma na Mauna Pohaku.

Ua hanau iho nei ka hiapo a Lui Napoleona, ka Moi o Farani. Ua kapaia oia ke Alii o Algeria. Ua haawi ia mai i ka Palekeiki i $100,000 i makana.

Ka Mokumahu Amerika, o Aderiatika, ka moku loihi loa ia o na moku Amerika, a ua oi aku kona mau tona mamua o kekahi moku e ae o ke ao nei.

Ua hanaia iho nei he ipu inika gula no ke Moi o Siama, me kona mau inoa a pau i kaha maikai ia maluna. He makana ia na ka Moiwahine Beritania, na Vitoria i ua alii la.

O ka Buke palapaluia e J. S. C. Abota no ka ola ana o Napoleona 1, ua paiia e na Harepa ma Nu Ioka. Haawi iho nei o Abota i kekahi o ia Buke ia Lui Napoleona, i ka Moi o Farani e noho ana, a ua palapala mai o Napoleona ia ia i kona aloha, a ua haawi mai i kekahi pa gula nona.

I ka malama o Aperila i hala iho nei, [illegible] pia, na $3,443,615, Ua paiia, na $,2[illegible] ma ke gula, a $236,000 ma ke kala[illegible] a me $3,338 ma ke keneta keleawe.

Ke awa o Honolulu.

Na Moku ku Mai.

(E pai kakou maanei i ku ana mai o na moku Hawaii na moku Haole, i ike ai ka poe heluhelu i na moku [illegible] mai ana.)

Iune 26.—Moku kuna Ka Moi, o Hobron, Kahu, ma [illegible] hului a Lahaina mai.
Iune 27.—Ka moku kialua Liholiho, Kakina, mai [illegible] hala, a Kawaihae, a Lahaina.
Iune 27.—Kuna Rialto, Mokina, mai Kalepolepo mai.
Iune 27.—Kuna Kamehameha, mai Kahului mai.

Na Moku Holo aku.

Iune 26.—Kuna Kekauluohi, ma Lahaina a Hilo.
Iune 27.—Kuna Kekauonohi, ma Nawiliwili, Koloa me Hanalei, i Kauai.
Iune 28.—Kuna Ka Moi, ma Lahaina a me Kahului.
Iune 30.—Rialto, me Lahaina a me Kalepolepo.
Iune 30.—Kamehameha, Kalaka, ma Kahului.

HE HALE KUAI BUKE HAO me kela mea keia mea.

Aia ma Honolulu Hale, hale o ke Aupuni Aia malaila na Buke haole he nui o kela ano. Na Buke kula haole, A, B, C, a me kula e ae he nui wale; malaila no na Buke [illegible] ke kakau waiwai, no kela oihana keia oihana ka mea nui a ka mea liilii. Aia no malaila kanana maikai no ke kakau, na Inika, Ipu Peni Sila, kumu peni, wepa, na wahi pe[illegible] Pohaku, penikala maikai, a me kekahi m[illegible] ae no he nui, no na kula, a me ke kakau. ke pono no ke kuai ana malaila no keia [illegible] E hiki no i na kanaka maoli ke hele malaila.

HENELI M.

Iulai 1, 1856—tf.

KUKULA A KA MEA HOO PONO waiwai a ka mea aie kaa ole.

Ona mea a pau i aie i ka waiwai a Roba ua kauohoia lakou e hookaa koke mai no nona ka inoa malalo. A i ole e hookaai haawiia ko lakou palapala aie i ka lolo no pii i ke kanawai.

J. F. B. MAK[illegible]
Mea Hooponopono

Iulai 1, 1856—tf.

OLELO HOOLAHA.—O MAK[illegible] poe nona na inoa i kakau ia malalo: [illegible] ko makou aina Alodio o Kanenalu i Kau, i [illegible] lio, miula, Hoki, hepa a me na kao, mai l[illegible] o Iune, a ka la 15 o Iulai, e kii mai ka [illegible] lakou mau mau holoholona e lawe i kahi e [illegible] ole mai a hala ka la i olelo ia maluna, alai[illegible] pakahi dala no ke poo, a o ka hipa, kao, he[illegible]

S. KAW[illegible]
J. KA[illegible]
IOANE[illegible]

Keaiwa, Kau,
Iulai 1, 1856—1t.*

OLELO HOOLAHA.—E IKE A[illegible] na kanaka a pau. Owau o ka mea ka inoa i kakauia malalo, no ka hookohu a ka mea i mahaloia kekahi o na Lunakane Aha Kiekie ia'u i Luna hooponopono i ka M. Paaheiau o Honolulu i make aku. N[illegible] kauoha aku nei au i na kanaka a pau, in[illegible] aku oia i kekahi, a ua aie mai paha kekahi hele mai lakou ma ko'u hale mai keia la a[illegible] na la he (15) alaila, aole aie. Ina he wai[illegible] aia ma ka lima o kahi kanako a haole paha hoihoi mai iloko o na la i oleloia maluna, i ole mai a hala ka manawa, alaila, e hoopii ia e like me na Kanawai e kau nei.

E pono i na mea a pau i pili i keia, e hele hale ma Peretane Honolulu. Me ka Mahalo

W. A. IKU[illegible]

Luna Hooponopono waiwai o M. PAAH[illegible]
Pelekane Honolulu.
Iune 28 1856—1t.